

MEER GRIP OP TEELTOMSTANDIGHEDEN EN ARBEIDSKOSTEN

Voor telers van vaste planten en
opkweek van bomen in pot

erfgoed

Inhoudsopgave

Inleiding

Hoofdstuk 1: Ziekten en plagen & Plantweerbaarheid

- 1.1. Schimmels in de hoofdrol
- 1.2. De gevolgen
- 1.3. Schimmels te lijf

Hoofdstuk 2: Watermanagement en bemesting

- 2.1. Water: een uitdaging van formaat
- 2.2. Slim omgaan met extreme buien
- 2.3. Voldoende kwalitatief water in droge perioden
- 2.4. De keuze voor het juiste irrigatiesysteem
- 2.5. Irrigatiesystemen: hoe waarborgt u de betrouwbaarheid?
- 2.6. Maximale efficiency in bemesting: tips en tricks

Hoofdstuk 3: Logistiek en arbeid

- 3.1. Relatief weinig automatisering
- 3.2. Stap voor stap
- 3.3. Bedrijfsvoering onder de loep

Hoofdstuk 4: Koersen op de toekomst: werken aan een toekomstbestendig bedrijf

- 4.1. Bedrijfsontwikkeling 'gevat' in een masterplan
- 4.2. Winst van een goed masterplan

Inleiding

Als teler van vaste planten of bomen streeft u naar een optimale en constante productkwaliteit, om uw klanten te allen tijde tevreden te houden. Maar het leveren van topkwaliteit vergt wel het nodige. Zo is het zaak om ziekten en plagen zoveel mogelijk onder de duim te houden en te zorgen voor een optimale plantweerbaarheid. Daarnaast dient u de watergift en bemesting op orde te hebben én te houden. Een behoorlijke uitdaging, zeker ook omdat het klimaat verandert en extremer wordt.

En dan is er natuurlijk het kostenaspect: voor een optimaal rendement is het belangrijk om de kosten per eenheid product zo laag mogelijk te houden. Een efficiënte inrichting van de logistieke processen en automatisering van arbeid kan hierbij helpen.

Daarnaast is het zaak om tijdig na te denken over de toekomstige ontwikkeling van uw bedrijf, een stip op de horizon te plaatsen. Het opstellen van een gedegen plan voor de toekomst kan helpen kosten te besparen en gericht toe te werken naar een toekomstbestendige onderneming, waarbinnen alle bedrijfsonderdelen optimaal op elkaar zijn afgestemd.

In deze whitepaper leest u meer over de genoemde aspecten, om u zo te helpen de grip op de teeltomstandigheden en arbeidskosten te vergroten en uw bedrijfsvoering naar een hoger plan te tillen.

1. Ziekten en plagen & Plantweerbaarheid

1.1. SCHIMMELS IN DE HOOFDROL

Bij ziekten en plagen in de boomteelt gaat het bij plagen met name om insecten en bij ziekten ligt de nadruk bij substraten op schimmels: deze spelen een centrale rol bij de teelt van vaste planten en boomkwekerijproducten in pot.

Volgens Dirand van Wijk, teeltadviseur bij en mede-eigenaar van onderzoeks- en adviesbureau Compas Agro te Venlo, kan hierbij een onderscheid worden gemaakt tussen bodemschimmels en plantschimmels. “Bij plantschimmels gaat het om schimmels die zich manifesteren op de stengels en bladeren en dus bovengronds problemen geven. Bijvoorbeeld echte en valse meeldauw, Botrytis en de bladverkleuringsziekte.”

Bodemschimmels manifesteren zich, zoals de naam al aangeeft, in de grond. Deze schimmels kunnen volgens Van Wijk worden opgedeeld in waterschimmels, zoals Pythium en Phytophthora, en overige bodemschimmels. “In dit laatste geval gaat het bijvoorbeeld om Fusarium. Deze schimmel verspreidt zich via de lucht, terwijl waterschimmels via het water bij de plant komen.”

1.2. DE GEVOLGEN

De impact van bodem- en plantschimmels kan groot zijn. De precieze gevolgen hangen volgens Van Wijk sterk af van hoe hard de schimmel toeslaat. “In de praktijk zien we dat met name Pythium en Phytophthora vaak voor uitval zorgen. Zitten die schimmels eenmaal in het gewas, dan krijg je ze er heel moeilijk uit. Naast uitval dragen deze schimmels ook bij aan een ongelijkmatige groei. In de boomkwekerij is het vaak extra lastig omdat de meeste teelten buiten staan en we dus afhankelijk zijn van het weer buiten.

1.3. SCHIMMELS TE LIJF

De hamvraag is natuurlijk wat je als boomkweker kunt doen om schimmels te voorkomen en te lijf te gaan? “Het is sowieso afhankelijk van het type gewas hoe gevoelig een boomkwekerijproduct is voor een bepaalde schimmel”, zegt Van Wijk.

“Daarnaast speelt ook de cultivar een rol: de ene Prunussoort is bijvoorbeeld veel vatbaarder voor bovengrondse schimmels dan de andere. Kwekers proberen hier wel rekening mee te houden bij het samenstellen van hun sortiment, maar feit is natuurlijk ook dat zij willen leveren wat hun afnemers graag wensen. Ofwel: uiteindelijk blijft de marktvraag leidend.”

VOORKOMEN VAN BODEMSCHIMMELS

De volgende zaken zijn volgens de adviseur belangrijk om bodemschimmels te weren:

TIP 1: VOORKOMEN VAN EEN TE NATTE POT

Bodemschimmels manifesteren zich met name bij extreme omstandigheden in de pot, en dan vooral wanneer deze té nat is. “Het is dus zaak om ervoor te zorgen dat het substraat niet te vochtig wordt. Onderdoor watergeven, bijvoorbeeld via een eb- en vloedvloer, kan hierbij helpen; dan is het vochtgehalte doorgaans beter onder controle te houden dan bij bovenover watergeven.

Daarnaast krijgt het gewas in dit geval geen koude plens water op zijn hoofd, wat de gevoeligheid voor schimmels ook reduceert. Onderdoor watergeven is wel duurder, maar als het gaat om het onder controle houden van schimmels kent deze manier van watergeven duidelijke voordelen.”

Van Wijk adviseert kwekers daarnaast om te kiezen voor een luchtig substraat - als dat past bij het gewas - , dat goed afwatert. “Ook dat helpt voorkomen dat de pot te nat wordt.” “En zorg ook voor een goede teeltvloer waar geen plassen op staan”, vult Cor Bremmer aan,

TIP 2: AANPASSING VAN DE WATERGEEFSTRATEGIE

Soms werkt ook juist een té droge pot bodemschimmels in de hand. “Om dat tegen te gaan, is het belangrijk om niet te vroeg op dag water te geven; dan verdampt er namelijk veel. Later op de dag is het gewas veel beter in staat om vocht op te nemen. In de zomer is dat natuurlijk geen optie. Dan is het van belang om het gewas niet nat de nacht in te laten gaan”

VOORKOMEN VAN PLANTSCHIMMELS

Om plantschimmels zo min mogelijk kans te geven, zijn volgens Van Wijk de volgende zaken van belang:

TIP 1: VOLDOENDE EN UITGEBALANCEERDE BEMESTING

Volgens Van Wijk is het zaak om zowel overbemesting als een tekort aan bemesting te voorkomen. “In het groeiseizoen is een EC van 0,8 doorgaans ideaal, al zijn daar ook uitzonderingen op. Bij een EC van méér dan 1,5 is vaak sprake van overbemesting en vooral van te veel zout.

Dit belemmert een plant om water op te nemen, waardoor deze gaat verdrogen en schimmels meer kans krijgen om toe te slaan. Bij een hoge EC moet de pot vochtig blijven. Tegelijkertijd kan ook een lage EC, van minder dan 0,3, ervoor zorgen dat een gewas vatbaarder is voor schimmels.”

TIP 2: VOLDOENDE WATER

Het is altijd moeilijk aan te geven wanneer een plant voldoende water heeft. Dit is namelijk afhankelijk van het gewas. Een oude vuistregel is altijd nog als we de grond samenknippen er niet te veel water uit mag lopen.

Tegenwoordig wordt steeds meer gewerkt met vochtsensoren (o.a. watermarks), die de hoeveelheid vocht in de bodem/het substraat meten. Er zijn inmiddels ook al eerste systemen waarbij een koppeling is gemaakt met een app. De app laat dan zien of een grond voldoende vochtig is.

Binnen de boomkwekerij geeft dit ook nog vaak beperkingen omdat er een zeer groot sortiment staat (met verschil in verdamping), planten in langere periodes opgepot worden en er vaak ook nog een verschil is in planten in kas/ tunnel en buiten. Naar de toekomst zal dit zich verder doorontwikkelen.

TIP 3: DE INZET VAN PLANTVERSTERKENDE MIDDELEN (BIOSTIMULANTEN)

Plantstimulerende middelen kunnen helpen om plantschimmels te voorkomen. Van Wijk: “Dat wordt in de praktijk steeds meer gedaan, aangezien het pakket aan beschikbare gewasbeschermingsmiddelen verder verschaalt.

Biostimulanten bevatten zowel aminozuren als meststoffen. Meststoffen zorgen ervoor dat de plant ook via het blad voeding krijgt, de aminozuren stimuleren het gewas om meer afweerstoffen te gaan produceren.

De plantweerbaarheid gaat op deze manier dus omhoog, waardoor schimmels minder snel toeslaan. We bestrijden hiermee niets, maar proberen problemen te voorkomen.”

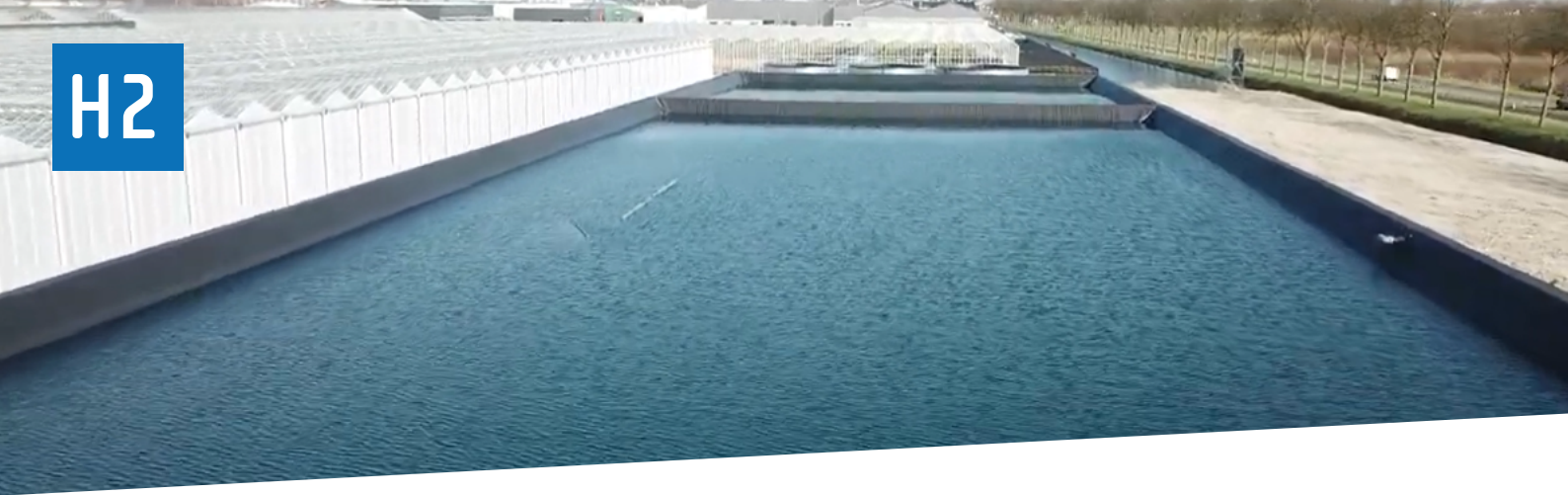
TIP 4: HET BEPERKEN VAN DE RV

Hoe meer vocht, hoe makkelijker een schimmel kan kiemen op het blad. Zeker in combinatie met een hoge temperatuur. De voorkeur gaat er daarom naar uit om de planten droog de nacht in te laten gaan.

“Feit is echter dat de meeste boomkwekerijproducten in de open lucht staan en dat de RV dan niet of nauwelijks te beïnvloeden is. Datzelfde geldt voor de pottemperatuur; ook daar kunnen kwekers bijna niet op sturen.”

2. Watermanagement en bemesting

2.1. WATER: EEN UITDAGING VAN FORMAAT

Water is één van de belangrijkste thema's voor de komende jaren. De klimaatverandering speelt hierin een sleutelrol. Steeds vaker krijgen we te maken met droge perioden. Dit heeft invloed op de waterkwantiteit en -kwaliteit. Hoe gaan we hier als sector mee om? Wat kunnen we doen? Dat zijn allemaal vragen die spelen.

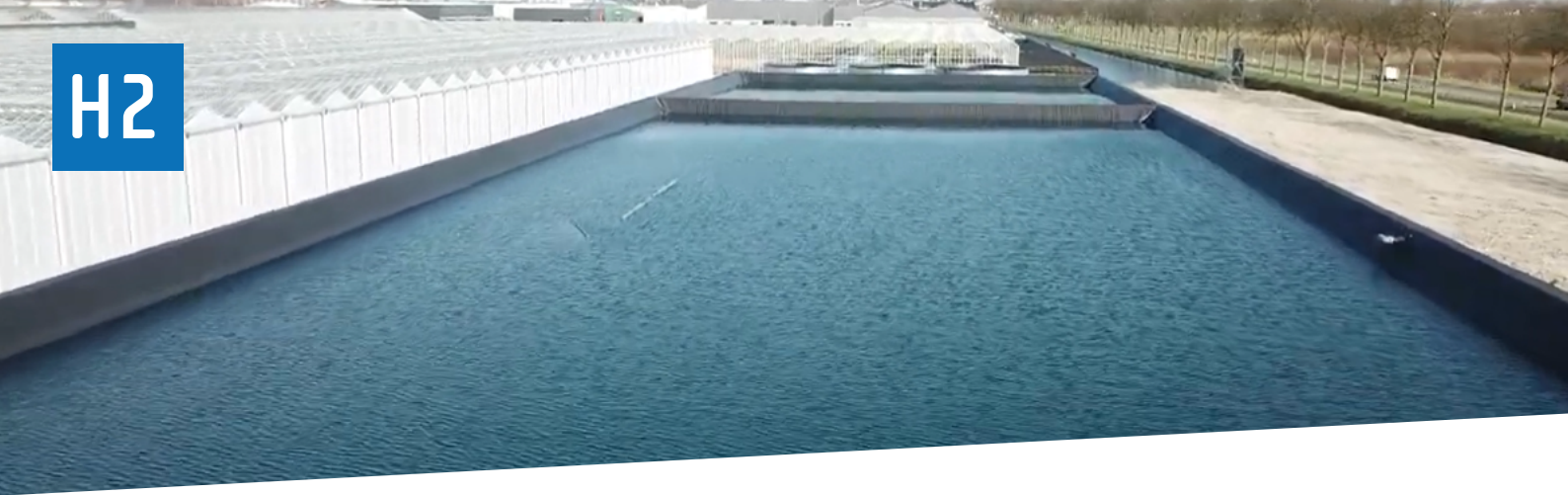
Naast de droge perioden is ook steeds vaker sprake van extreme buien. Voor kwekers van vaste planten en bomen, die hun producten veelal buiten (op)kweken, brengt dit grote uitdagingen met zich mee. Op welke manier raak je het teveel aan water snel weer kwijt? Je wilt immers te allen tijde voorkomen dat de wortels van je producten té lang in het water staan, met alle gevolgen van dien. De uitdaging is om deze onbalans op te heffen en het water van hoosbuien op te vangen c.q. te bufferen, om dit vervolgens in te zetten op momenten dat er sprake is van een tekort.

Als gevolg van het warmere klimaat neemt het aantal ziektekiemen in het oppervlaktewater toe en is vaker sprake van verzilting. Dat heeft een negatief effect op de

waterkwaliteit. Ook dat is een belangrijk issue: de kwaliteit van het water is immers zeer bepalend voor het ontstaan van ziekten en daarmee voor de uiteindelijke productkwaliteit en het bedrijfsresultaat.

Ook qua wet- en regelgeving rondom water komt er steeds meer op u als kweker af. De Nederlandse overheid wil de waterlozing van substraatteelten in 2027 hebben gereduceerd tot nul. Voor de meeste gewassen is 'gesloten' telen - wat inhoudt dat geen water wordt geloosd - nu al verplicht. Ook in andere delen van Europa en werelddelen komen steeds meer maatregelen op dit vlak. Dit allemaal met als doel vervuiling van oppervlaktewater te voorkomen.

Voor ErfGoed speelt water sowieso een sleutelrol. Zo maken onze silo's en bassins het mogelijk om water op te slaan. En dankzij onze pompunits komt het water daadwerkelijk bij de plant. Daarnaast staat onze eb- en vloedvloer garant voor een optimale inzet en hergebruik van overtollig water en voedingsstoffen. Kortom: water is voor ons de verbindende factor. We helpen u als kweker dan ook graag om de uitdagingen op dit vlak te tackelen!

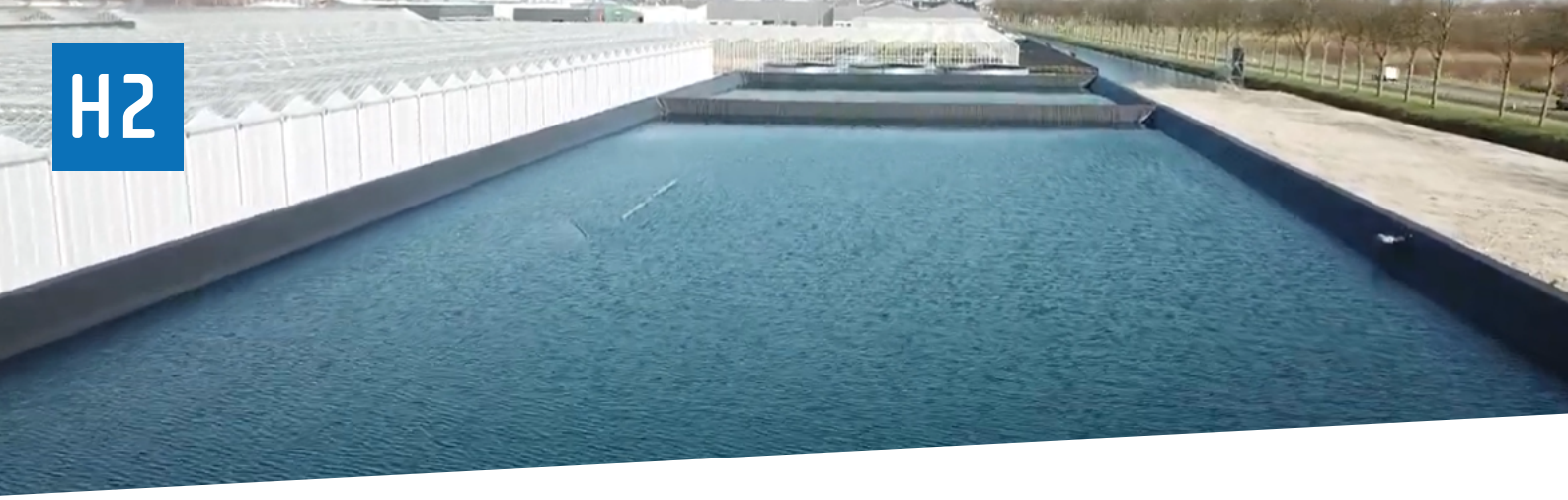
2.2. SLIM OMGAAN MET EXTREME BUIEN

Het aanbrengen van een poreuze gesteentetelaag onder de vloer kan een helpen om neerslagextremen op te vangen. Deze laag kan het water namelijk tijdelijk vasthouden, waarna dit op een later moment – wanneer het droog is – kan weglopen. Hierdoor staan de planten niet in het water en kan het water goed worden opgevangen, om het later te kunnen hergebruiken

Dat investeren in een juiste afwatering effect sorteert, laat de praktijk ook zien. Zo had een Franse kweker in het verleden maar liefst 15 procent uitval door extreme regenval. Door een goede afwatering is dit percentage nu gereduceerd tot nul.

Een ander voorbeeld deed zich voor tijdens de aanleg van een ErfGoedVloer bij een boomkwekerij in Boskoop. Daar kregen we een enorme hoosbui te verwerken; er viel in korte tijd maar liefst 100 millimeter water! Hoewel er nog geen gewas stond, bleek wederom hoe groot het bufferend vermogen van een dergelijke teeltvloer is. In no time was het water namelijk verdwenen.

2.3. VOLDOENDE KWALITATIEF WATER IN DROGE PERIODEN

Zoals aangegeven, hebben we steeds vaker te maken met droge perioden. De hamvraag is natuurlijk hoe u ervoor kunt zorgen dat u ook in deze perioden de beschikking heeft over voldoende en kwalitatief hoogwaardig gietwater. Zodat u de gewenste productkwaliteit kunt realiseren en uw afnemers te allen tijde tevreden kunt stellen.

Enkele belangrijke aandachtspunten op een rij om gegarandeerd te zijn van voldoende gietwater:

- **ZORG VOOR VOLDOENDE LEIDING- EN OPSLAGCAPACITEIT**

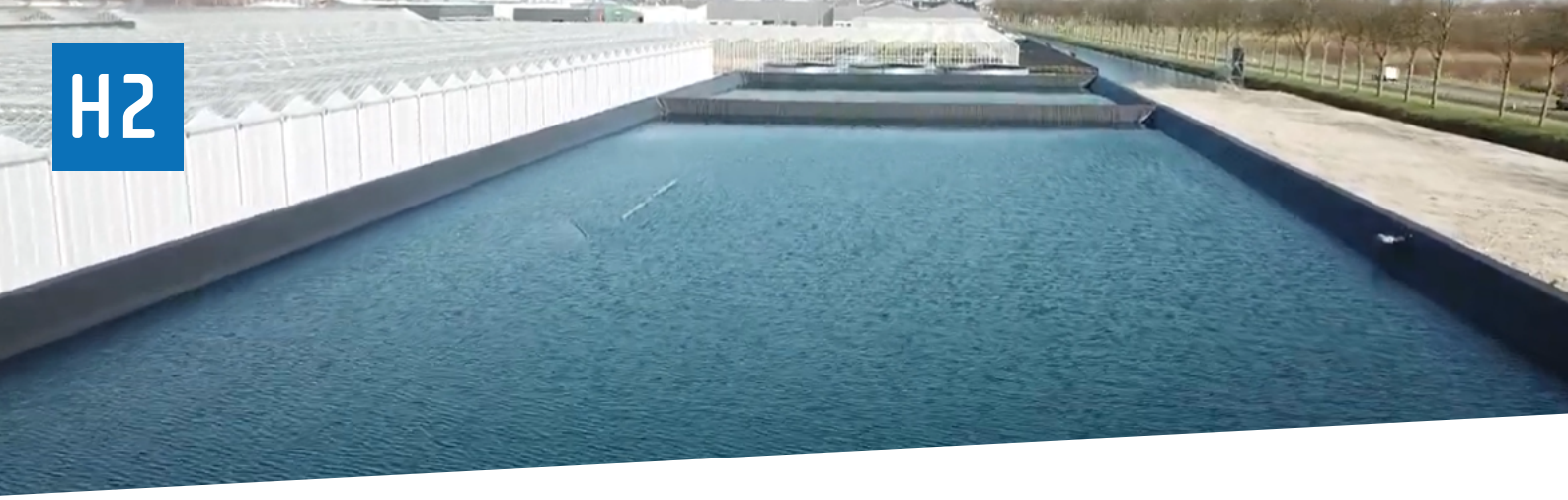
Om goed bestand te zijn tegen droge perioden, is het zaak om het water dat wél beschikbaar is zo goed mogelijk op te vangen. Zorg daarom voor een voldoende groot bassin en silo's en wees alert dat de leidingcapaciteit op orde is.

Het water dat u nodig heeft op uw bedrijf kan op diverse manieren worden opgeslagen: in silo's, waterbassins, betonnen kelder of ponds natuurlijk waterreservoirs).

Volgens Corné Verduijn van ErfGoed is met name de beschikbare ruimte vaak bepalend voor de keuze die wat dit betreft wordt gemaakt. “Is er voldoende ruimte, dan adviseren wij om voor grote volumes te kiezen voor een bassin. Dit is namelijk goedkoper dan een silo, waar je op bent aangewezen wanneer de beschikbare ruimte beperkt is. Bij de keuze voor een bepaalde manier van opslag is het belangrijk om ervoor te zorgen dat schoon water niet in aanraking komt met drainwater. Dit kan door te werken met meerdere silo's.”

De opslag van water zal naar de toekomst toe steeds belangrijker worden, aangezien het aantal droge perioden toeneemt (in aantal en duur). Dat kan onder meer door te zorgen voor extra wateropslagruimte of door samen te werken met collega's. Er zijn al voorbeelden waarbij bassins van kwekerijen in dezelfde buurt met elkaar in verbinding staan. Zo houden ze elkaars waterniveau op het juiste peil.

Hoe groot uw leiding- en opslagcapaciteit precies moet zijn, hangt onder meer af van de klimaatgegevens van uw locatie. Hoeveel neerslag valt er gedurende een jaar, en in welke periode valt de meeste regen? En in hoeverre 'matcht' dit met de

watervraag vanuit uw teelt? Hoeveel regen valt er op piekmomenten, en wat is nodig om deze neerslag op te vangen? Al deze zaken zijn bepalend. Net zoals de toekomstige ontwikkeling van uw bedrijf. Hoe ziet uw kwekerij er over tien jaar uit en hoeveel opslagcapaciteit is dan nodig?

Het is zaak om ook alternatieve waterbronnen – denk aan bronwater of oppervlaktewater – mee te nemen in de calculatie. Dit kan leiden tot een reductie van de benodigde opslagcapaciteit. Maar let wel op: vaak is bron- en oppervlaktewater van minder goede kwaliteit dan regenwater.

- **CREËER EEN SCHEIDING VAN WATERSTROMEN**

De voedingswaarde ofwel EC van de verschillende waterstromen op uw bedrijf verschilt. Regenwater dat op uw kasdek of trayveld valt, heeft doorgaans een lage EC, terwijl in water dat is ingezet voor beregening nog de nodige voedingsstoffen zitten. Scheid deze waterstromen zoveel als mogelijk en sla deze apart op.

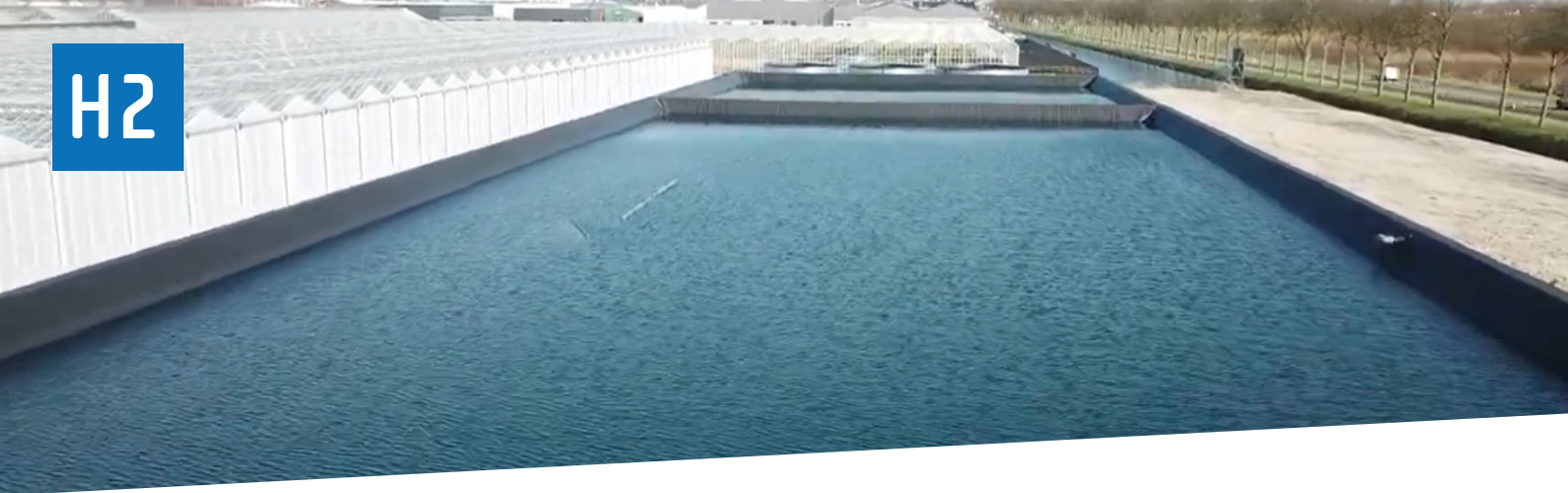
Het is hierbij zaak om het water met een hoge EC zo snel mogelijk te hergebruiken. Op deze manier heeft u zo min mogelijk opslag van water met een hoge EC, wat algengroei in de opslag helpt te

voorkomen. En door het water met een hoge EC apart op te slaan, bespaart u daarnaast op kosten voor meststoffen. Water met een lage EC kunt u dan inzetten als voorraad voor de lange termijn, om zo droge perioden (beter) te overbruggen. Op die manier zorgt u voor een slim hergebruik van uw water!

- **SPRING ZO ZUINIG MOGELIJK OM MET HET BESCHIKBARE WATER**

Het lijkt een open deur, maar ook zoveel mogelijk besparen op uw waterverbruik helpt om droge perioden te overbruggen. ErfGoed biedt diverse tools hiervoor. Zo is er de Efford ErfGoedVloer (een feature van onze ErfGoedVloer Premium), waarbij het mogelijk is om de gravellaag tijdelijk te voorzien van een laag water. Dit zorgt voor een hogere RV tussen de planten, wat resulteert in méér verdamping. Dat draagt bij aan een beter en actiever klimaat én er hoeft minder te worden beregend gedurende de zomermaanden. We horen van telers dat de watergeeffrequentie significant kan worden gereduceerd.

Bijkomend voordeel is dat de schimmeldruk in buitenteelten op deze manier wordt verlaagd. In dergelijke gewassen moet gedurende de zomermaanden

meestal 's nachts worden beregend, aanzien overdag irrigeren het risico op verbranding met zich meebrengt. Maar in de nacht beregenen zorgt wel weer voor een hogere schimmeldruk. Ook deze kan dus binnen de perken worden gehouden met de Efford ErfGoedVloer.

Naast de Efford ErfGoedVloer kan ook de ErfGoedVloer Excellent helpen om water te besparen. Het is namelijk mogelijk om deze vloer gedurende korte tijd – denk aan zo'n twintig minuten – vol te zetten met water. Hierdoor gaat de RV even omhoog, wat ook weer helpt om te besparen op watergift.

KWALITATIEF HOOGWAARDIG WATER

Kwekers maken gebruik van water uit diverse bronnen. Hemelwater is het meest gangbaar, maar daarnaast wordt ook wel bronwater, leidingwater of oppervlaktewater ingezet. Al deze waterstromen hebben hun specifieke kenmerken en voor- en nadelen. Ook als het gaat om kwaliteit. Hoe u de kwaliteit van deze stromen op peil kunt houden, leest u in [deze blog](#).

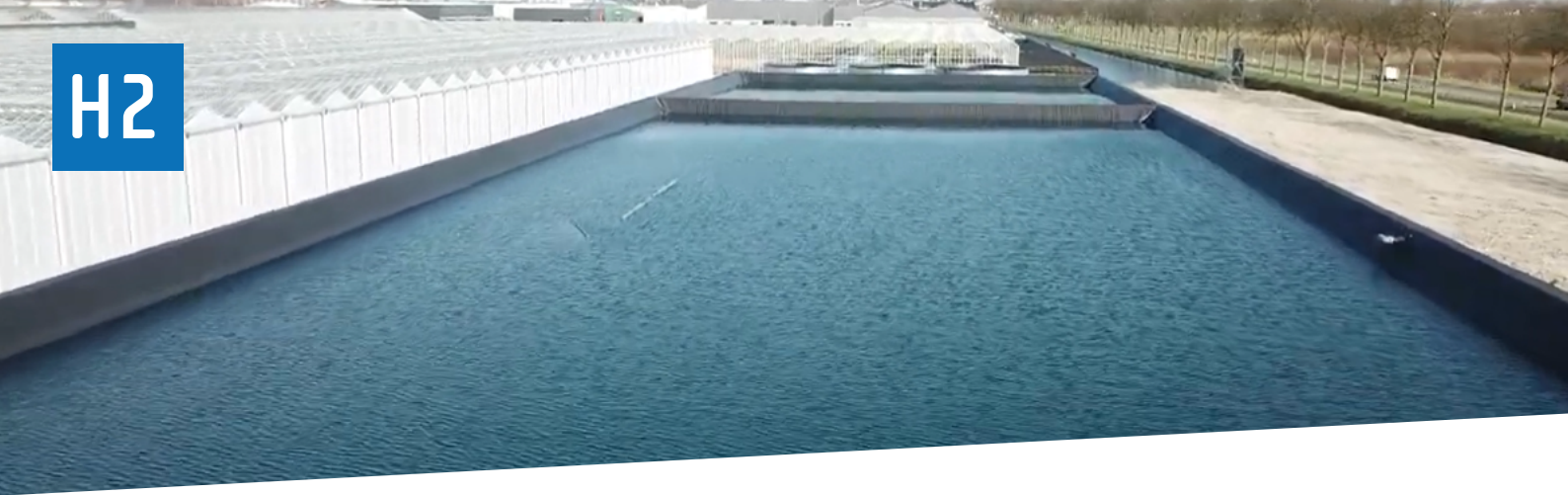
vangen, wordt hierbij meestal gekozen voor druppelaars, die in de pot worden gestoken. Op die manier kan heel gericht de juiste hoeveelheid water worden gegeven, zodat het vochtgehalte in de pot op niveau blijft. Omdat laanbomen veel bladoppervlak hebben en dus veel verdampen, moet meestal meerdere keren per dag water worden gegeven.

2.4. DE KEUZE VOOR HET JUISTE IRRIGATIESYSTEEM

Er zijn tal van verschillende irrigatiemogelijkheden; hoe maakt u de juiste keuze in dit 'woud' aan systemen? Het ene irrigatiesysteem kan bijvoorbeeld meer kans geven op ziekten of ongelijkmatige groei dan het andere. Tegelijkertijd dient een irrigatiesysteem natuurlijk rendabel te zijn voor uw teelt. In dit speelveld is het niet altijd eenvoudig om de juiste afwegingen te maken.

In de praktijk wordt bij de meeste boomkwekerijproducten gekozen voor beregning bovenover. Zeker bij kleinere producten, zoals heesters en coniferen. De keuze voor beregning is kostentechnisch het meest interessant, ook omdat het vaak gaat om relatief korte teelten.

Anders is dat bij laanbomen in pot. Hierbij is de teeltduur doorgaans langer en is dikwijls sprake van een relatief kleine pot en een groot gewas. Ofwel: het waterbufferend vermogen in de pot is klein, terwijl het gewas veel verdampt. Om dit op te

2.5. IRRIGATIESYSTEMEN: HOE WAARBORGT U DE BETROUWBAARHEID?

De volgende tips en tricks zijn van belang om uw irrigatiesysteem steeds naar behoren te laten werken:

- Onderhoud het systeem goed en besteed voldoende aandacht aan het ijken van sensoren (denk bijvoorbeeld aan EC-, pH- en nachtvorstensensoren).
- Werk met meerdere pompen, zodat u altijd een back-up heeft en in kunt blijven water geven in geval van nood.

2.6. MAXIMALE EFFICIENCY IN BEMESTING: TIPS EN TRICKS

Een juiste bemesting is van cruciaal belang voor een goede gewasgroei en daarmee voor een optimaal eindproduct. Enkele aandachtspunten om ervoor te zorgen dat uw inspanningen op het gebied van bemesting maximaal effect sorteren:

- Bij buitenteelten kan het weer van invloed zijn op het aantal meststoffen in de pot. Hierdoor kan het zijn dat u bij veel regenval extra moet bemesten, om er zo voor te zorgen dat het gewas voldoende kan opnemen.
- Aangezien laanbomen een meerjarige teeltperiode kennen, is het aan te raden om bij dit gewas te bemesten met de pompunit. De inzet van langzaam werkende meststoffen is minder geschikt, aangezien deze doorgaans een werkingsduur van maximaal twaalf maanden hebben.
- Wees alert op de juiste pH- en EC-regeling bij de pompunit. Met name een juiste pH-regeling wordt nogal eens onderschat door boomkwekers. Is deze echter niet op orde, dan is het gewas niet in staat om de juiste meststoffen op te nemen.

3. Logistiek en arbeid

3.1. RELATIEF WEINIG AUTOMATISERING

Binnen de boomteelt zijn doorgaans maar weinig processen geautomatiseerd. Wel speelt de heftruck een centrale rol op veel boomkwekerijen. Hiermee worden planten vanaf de potmachine naar het containerveld gebracht, daarnaast wordt de heftruck ingezet om planten met behulp van een vork wijder te zetten.

Het orderpicken vanaf een containerveld gebeurt doorgaans nog handmatig, om de eenvoudige reden dat een order vaak bestaat uit meerdere soorten en relatief kleine aantallen planten. Dit 'planten rapen' is erg arbeidsintensief.

3.2 STAP VOOR STAP

Het feit dat arbeid schaarser wordt – zeker als het gaat om arbeidskrachten met vakkennis – dwingt boomkwekers wereldwijd echter wel om na te denken over verdere automatisering. En er zijn ook absoluut mogelijkheden, geeft Cor Bremmer, Commercial Director van Erf-Goed, aan. “Denk bijvoorbeeld aan de inzet van transportbanden, bufferbanden, potrobots en snoeimachines.

Werken met geautomatiseerde systemen is doorgaans echter heel anders dan de inzet van handmatige arbeid; dat realiseren kwekers zich vaak niet. Het advies is daarom om niet ineens van 0 naar 100 te gaan, maar stap voor stap te investeren in automatisering. Begin kleinschalig, zodat je ermee kunt leren werken en ervaart waar obstakels en verbeterpunten liggen. Die signaleer je als ondernemer niet alleen; ook medewerkers kunnen hierin een waardevolle rol vervullen.”

Bremmer adviseert om ook na te denken over deeloplossingen. “Voor sommige delen van het bedrijf is het werken met lopende banden wellicht een goede oplossing om arbeid te besparen.

Probeer dat gewoon eens, door er een beperkt aantal aan te schaffen of tijdelijk te huren.”

Om automatisering efficiënt te kunnen inzetten, zullen volgens Bremmer vaak ook aanpassingen nodig zijn in de bedrijfsvoering. “Denk bijvoorbeeld aan een inperking van het sortiment, een gerichte keuze voor een bepaald type potmaten, et cetera.

Op die manier kan investeren in automatisering een drive zijn om verder door te ontwikkelen. En dit heeft ook weer andersoortige voordelen: wanneer je als bedrijf innoveert en vooruit gaat, word je interessanter voor marktpartijen en potentiële medewerkers.

Ook op die manier plukken ondernemers de vruchten van het investeren in automatisering.”

3.3. BEDRIJFSVOERING ONDER DE LOEP

Het kritisch onder de loep nemen van logistieke processen kan ook helpen om efficiencywinst te boeken en arbeid te besparen, geeft Bremmer aan. “Niet altijd zijn de logistieke lijnen op kwekerijen efficiënt ingericht, waardoor bijvoorbeeld orderpicken meer tijd en arbeid vergt dan nodig is. Aanpassingen hierin kunnen een groot verschil maken.”

Niet alle logistieke processen zijn echter zomaar te veranderen, aangezien de inrichting van de kwekerij ‘vastligt’ en dikwijls voortkomt uit de organische groei die een bedrijf in de loop der tijd doormaakte. Hierdoor verschilt bijvoorbeeld de breedte en hoogte van de rijpaden.

“Een dergelijke situatie is vaak moeilijk te veranderen”, erkent Bremmer. “Veel kwekers denken echter dat ze ‘gevangen’ zitten in de bestaande contouren van hun bedrijf, waardoor bepaalde deeloplossingen qua automatisering bijvoorbeeld niet rendabel zijn. Maar om daadwerkelijk stappen te kunnen zetten, is het vooral de kunst om ‘groots’ te kunnen denken.”

Volgens de commercial director is het essentieel om als kweker vanaf een

afstand naar je bedrijf te kijken. Wie wil je zijn als ondernemer, op welk vlak wil je je onderscheiden, hoe ziet je ideale toekomstplaatje eruit, welke zaken kunnen helpen om je bedrijf zo efficiënt mogelijk in te richten? “Dan gaat het niet alleen om logistieke keuzes, qua looppaden en rijroutes, maar ook om keuzes in sortiment, klantgroepen, potmaten, enzovoorts.

Aanpassingen op dit vlak – bijvoorbeeld een beperkter sortiment of minder potmaten – kunnen ondernemers helpen om efficiencylagen te maken en stappen te zetten op het gebied van automatisering. Want in de huidige situatie is automatisering van een bepaald proces wellicht niet rond te rekenen, maar wanneer je veranderingen doorvoert in andere onderdelen van de bedrijfsvoering kan dit plaatje er ineens heel anders uitzien.”

Al deze zaken worden ook meegenomen bij het opstellen van een ErfGoed Masterplan; een plan dat ondernemers sturing en houvast geeft richting de toekomst en hen helpt om de juiste keuzes te maken. In het volgende hoofdstuk gaan we hier dieper op in.

4. Koersen op de toekomst: werken aan een toekomstbestendig bedrijf

4.1. BEDRIJFSONTWIKKELING 'GEVAT' IN EEN MASTERPLAN

Waar komt mijn silo te staan? Hoe groot moet mijn bassin zijn? Hoe houd ik rekening met mogelijk uitbreidingsplannen in de toekomst? Deze vragen komen vaak op tafel wanneer wij als ErfGoed met een ondernemer in gesprek gaan over een nieuwe teeltvloer of een watertechnische oplossing. Om die reden hebben we het 'ErfGoed Masterplan' geïntroduceerd.

IN HET KORT: DE ONDERDELEN VAN EEN MASTERPLAN

- Type teeltvloer
- Leidingwerk
- Elektrische installatie
- Loop- en rijafstanden
- Inrichting logistieke lijnen en processen
- Watersysteem, -opslag en -bronnen
- Bemesting en bemestingrecepten
- Gewasbescherming

De focus van dit masterplan ligt op terreininrichting en watermanagement. Het plan geeft u als ondernemer richting, sturing en houvast richting de toekomst én biedt veel andersoortige voordelen, onder meer op het financiële vlak.

In het plan worden zoveel mogelijk aspecten meegenomen die bepalend zijn voor de ontwikkeling van een kwekerij. "Het is een bedrijfsontwikkelplan voor de ontwikkeling in fasen, waarin heel veel onderdelen worden belicht", zegt Arjan Labruyère, Technical Sales Engineer bij Erfgoed.

"Dan gaat het bijvoorbeeld om de keuze voor het type teeltvloer, de loop- en rij-afstanden, een efficiënte en logische inrichting van de logistieke lijnen en processen binnen het bedrijf, het watersysteem, de manier waarop bespuitingen worden uitgevoerd, de inrichting van de elektriciteit et cetera."

WATEROPSLAG EN MANIER VAN WATERGEVEN

Labruyère benadrukt dat de kunst is om steeds een stap verder te kijken dan gebruikelijk, om als kweker 'uit de comfortzone' te komen. "Daartoe dagen wij als ErfGoed kwekers uit. Ook is het vaak een kwestie van logisch nadenken. Je kunt bijvoorbeeld niet zomaar je hele bouwblok volbouwen, tot aan de rand van het perceel. Het is zaak om ook inzichtelijk te maken hoeveel water je nodig hebt om droge perioden te overbruggen. En om dan voldoende ruimte vrij te houden voor een bassin of silo's, om genoeg water te kunnen opslaan."

De locatie van een waterbassin of -silo's is sowieso dikwijls een aandachtspunt. Het is zaak om deze dusdanig te situeren dat de beschikbare ruimte optimaal wordt benut. Daarnaast moet deze wateropvang qua grootte voldoen aan de wettelijke eisen en is het goed om ervoor te zorgen dat het bassin of de silo's naar de toekomst toe eenvoudig kunnen worden uitgebreid.

Voor telers van vaste planten en bomen zijn ook winterklaar maken en nachtvorst

berekening vaak belangrijke aspecten om mee te nemen in het ontwerp en bij het ontwikkelen van de plannen.

Machiel Paans, Area Sales Manager bij Erfgoed, voegt toe dat ook wordt gekeken naar de manier van watergeven. "Hoe doet een ondernemer het nu, en wat is het meest optimale systeem voor zijn situatie? Het is zaak om dit kritisch onder de loep te nemen."

LOGISTIEKE LIJNEN EN PROCESSEN

Paans benadrukt dat het daarnaast belangrijk is om goed te kijken naar de logistieke lijnen en processen binnen het bedrijf. "Wanneer je bijvoorbeeld planten met de heftruck van buiten naar binnen haalt, is het wel zaak om de verwerkingsruimte niet te ver weg te plaatsen. Denk daar over na, zodat je je logistiek efficiënt houdt. Ook nemen we de gewenste breedte van het betonpad onder de loep. Om logistieke processen vlot te laten verlopen, is het verder zaak om een 'passeerpunt' te realiseren of een 'keerpunt' aan het einde van het pad."

Arjan Labruyère noemt een case waarin de teler aangaf de potgrondopslag graag aan

de overzijde van de weg te willen realiseren. Daar had hij namelijk nog plek. “Onze sales manager attendeerde hem er toen op dat dat logistiek gezien totaal niet efficiënt was. Je moet dan immers regelmatig wachten op verkeer – dat kan al met al flink wat tijd kosten. Uiteindelijk is de potgrondopslag toen ingetekend op een andere locatie.”

TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN

Naast de genoemde aspecten is het belangrijk om de inrichting van het bedrijf zoveel mogelijk af te stemmen op zaken die in de toekomst kunnen gebeuren of veranderen. “Wanneer je je bedrijf op termijn wellicht een keer wilt verkopen, is het bijvoorbeeld zaak dat de inrichting geschikt is voor de teelt van veel verschillende producten. Dit vergroot de marktwaarde”, zegt Cor Bremmer, Commercial Director bij ErfGoed.

“En overweeg je in de toekomst over te stappen naar organische bemesting, zorg dan dat je installatie hier tijdig op

is aangepast. Ook moet je je leidingwerk wellicht geschikt maken voor het type teeltvloer waarin je naar de toekomst wilt investeren. Weet je nog niet welke vloer dit zal zijn? Kies dan voor een grotere persleiding, zodat je alle opties openhoudt. Op die manier creëer je keuzevrijheid richting de toekomst én kun je mogelijke toekomstige kosten voorkomen.”

Het is verder essentieel om in het masterplan, in het ontwikkeltraject van uw bedrijf, rekening te houden met wet- en regelgeving die er mogelijk aan gaat komen. Misschien wilt u in de toekomst ook water gaan ontsmetten; houd in dit geval in uw watertechnische ruimte vrij voor een ontsmetter. Dit kost nu misschien iets meer, maar dat geld verdient u in een latere fase terug.

Bremmer: “Kortom: je moet als kweker nadenken over wat er in de toekomst kán gebeuren. Niet alleen focus hebben op de actualiteit van vandaag de dag, maar ook over die van vijf of tien jaar. Dat is bepalend voor de aspecten die aan bod komen in een masterplan.”

MAATWERK

De ErfGoed-specialisten benadrukken dat de precieze opzet en inhoud van een masterplan verschilt per bedrijf. “Dit heeft immers te maken met de ligging, het land waar een kweker actief is, de teelt, de klimaatomstandigheden, de ambities van de ondernemer, et cetera”, zegt Bremmer.

Arjan Labruyère ziet dit ook zo: “Ieder bedrijf is anders, heeft zijn eigen specifieke parameters en problematieken. Je hebt immers te maken met regelgeving in verschillende landen, verschillende bodemsoorten en teelten, et cetera. En ook de voorkeuren van de kweker spelen een rol: de ene ondernemer graaft bijvoorbeeld liever een bassin voor zijn wateropslag, terwijl de ander de ander liever met silo's werkt. In die zin heeft ieder masterplan zijn eigen unieke smaak!”

Machiel Paans onderschrijft dat: “Een masterplan is een bedrijfsontwikkelplan dat past als een maatpak, bij het bedrijf én de ondernemer.”

4.2. WINST VAN EEN GOED MASTERPLAN

Tijdig nadenken over de toekomstige ontwikkeling van uw bedrijf, het plaatsen van een stip op de horizon en opstellen van een gedegen plan voor de toekomst kan veel opleveren:

Efficiënte inrichting van bedrijf en processen

U kunt uw bedrijf en bedrijfsprocessen zo efficiënt mogelijk inrichten. Een mooi voorbeeld: wanneer u nu al weet dat u over enkele jaren wilt uitbreiden, kunt u hier bij de huidige nieuwbouw of renovatie alvast rekening mee houden en bijvoorbeeld het leidingwerk hierop aanpassen, ervoor zorgen dat het bassin en de verwerkingsruimte op de juiste plek komen te liggen, et cetera.

Kostenbesparing

Door na te denken over de toekomst van uw bedrijf en uw keuzes hier nu al bij te laten aansluiten, bespaart u kosten.

U voorkomt bijvoorbeeld dat het leidingwerk in de toekomst moet worden aangepast, omdat dit niet voldoet.

Of dat het bassin of de watertechnische ruimte moeten worden verplaatst bij een verdere uitbreiding, dat moet worden geïnvesteerd in extra pompcapaciteit, et cetera.

Voorsorteren op een toekomstbestendig bedrijf

Met een masterplan werkt u heel gericht toe naar een toekomstbestendig bedrijf. Arjan Labruyère verwoordt het als volgt:

“Doordat je, bij het opstellen van het masterplan, het einddoel voor ogen houdt, kun je een goede eerste stap zetten”, stelt hij. “Dat is eigenlijk de kern waar het om draait: je denkt na over de toekomst en sorteert daar nu al op voor. Hierdoor werk je heel gericht toe naar een toekomstbestendig bedrijf en waarborg je dat de bedrijfsonderdelen optimaal op elkaar zijn afgestemd. En er is sprake van een geplande en weloverwogen groei. Dat geeft rust, en dat is veel waard.”

4.3. MEER INFORMATIE?

Meer weten over de toegevoegde waarde van een geplande bedrijfsontwikkeling en het opstellen van een masterplan?

Download de whitepaper die we hier eerder over schreven.

[DOWNLOAD WHITEPAPER](#)

Met dank aan:

- *Dirand van Wijk, Teeltadviseur / Mede eigenaar bij Compas Agro BV*
- *Cor Bremmer, Commercial Director ErfGoed*
- *Machiel Paans, Area Sales Manager ErfGoed*
- *Corné Verduijn, Manager WaterSystems ErfGoed*
- *Arjan Labruyere, Sales Engineering Manager ErfGoed*

Heeft u uitbreidingsplannen? En zoekt u een partner die meedenkt?

NEEM CONTACT OP